

עמותת יתומי השואה - יוצאי יהדות הולנד ע"ד
**Stichting (Israel) Nederlands – Joodse Oorlogswezen in Israel
(SINJOI)**

Foundation (Israel) of Dutch Jewish Orphans

Tel: 972-8-8598729 , 972-8-6278572

P.O.Box 248 , Assereth, Israel, 76858

e-mail : sh_pro1@012.net.il

Website : www.sinjoi.info

Geassocieerd met VBV

Assereth, 21 Mei 2006

Raamwerk voor onderzoek voorstel SINJOI

1. Inleiding

Archief Philip Staal

Het hoeft geen betoog dat de oorlogsperiode voor de meesten, in het bijzonder de vogelvrije Joden, uiterst moeilijke en levensgevaarlijke jaren waren, die uiteraard hun sporen op de overlevenden hebben nagelaten en uiteindelijk ook een overvloed aan mediaverslagen hebben geproduceerd.

In het Nederland van 1940-1945 overleefden naar schatting 2041 joodse oorlogsweskinderen de tweede wereldoorlog. ("Removing the yellow badge" door Chaya Brasz, p 74)

Hun leeftijd varieerde van 0 tot 21 jaar, de toenmalige meerderjarigheidsgrens.

De belevenissen van de oorlogswezen, na de bevrijding, zijn echter tot nu, op enkele uitzonderingen na, een gesloten boek gebleven.

Alleen nu, na 60 jaar, begint men zich af te vragen wat er eigenlijk gebeurd is en beginnen velen zich te realiseren dat zij waarschijnlijk ernstig benadeeld zijn als minderjarigen.

Naaste familieleden die vragen konden beantwoorden waren er meestal niet meer en alternatieve bronnen waren zeldzaam, onvolledig en bureaucratisch.

De bevrijding vond de wezen in velerlei en uiteenlopende situaties en omstandigheden.

De meesten kwamen onder de wettelijke voogdij van diverse joodse en niet-joodse voogdijinstanties, zoals "Le Ezrath haJeled", OPK en de overheid.

Deze voogdijinstanties plaatsten de wezen bij familieleden of pleegouders of in diverse joodse en niet-joodse kindertehuizen, zoals vermeld in de lijst van Maria van Haperen in haar dissertatie "Conflict van overlevenden om overlevenden", hoofdstuk 4, aantekening 163, ISBN 1-888297-03-4.

Over een gedeelte, meestal de ouderen onder de wezen, ontfermde zich niemand.

Vele wezen werden dikwijls overgeplaatst. Soms was dat een verbetering van hun situatie, soms niet.

Zeker is dat het hun psychisch welzijn niet ten goede kwam.

Een tamelijk groot gedeelte van de oorlogswezen emigreerde naar het buitenland, meestal Israel, soms met behulp van verschillende instanties of op eigen initiatief.

(ref "Kind van de Rekening" door Elma Verhey, ISBN 90-234-1701-01; p113, Joodse Brigade; p 88-90 Hachsjarra en Aliya; p 132-139, Jeugd Aliya.)

De meeste wezen hadden geen benul van wat ouders en familieleden bezaten, of wat hen wettelijk toekwam.

Wel was er een algemeen gevoel van in de steek gelaten te zijn.

Tot vandaag de dag leven velen met het gevoel dat hun belangen indertijd niet altijd op de juiste manier bevorderd zijn door de instanties.

Enkelen hebben zelf onderzoek gedaan naar hun achtergrond en financiële vermogens en zijn tot inconsistente resultaten gekomen die nog vele pertinente vragen overlaten.

2. Individuele Marorgelden en de wezenstichting

Met het begin van de onderhandelingen over de individuele Marorgelden, in 1999, kwam het besef dat de oorlogsswezen een aparte groep vormen die meer getroffen is dan andere groeperingen onder de joodse oorlogsslachtoffers.

De Wezencommissie in Israël formuleerde een voorstel om de wezen een grotere portie Marorcompensatie toe te kennen, maar dit voorstel werd, terecht of onterecht, verworpen.

De opvolger van de Wezencommissie, de "Stichting (Israël) Nederlands-Joodse Oorlogsswezen in Israël", ("SINJOI"), officieel opgericht op 16 december 2001 in Tel Aviv stelt zich tot doel de gemeenschappelijke belangen van de oorlogsswezen tegenover de diverse instanties te behartigen.

De Stichting staat ingeschreven in Israël en valt onder de controle van de Israelische Autoriteiten.

Sinds haar oprichting heeft de stichting zich ingezet om een onafhankelijk onderzoek te bewerkstelligen naar de persoonlijke behandeling van de wezen, naar het beheer en de afwikkeling van hun vermogens en beoogt tot een bevredigend rechtsherstel te komen.

3. Schatting aantal wezen

Er bestaan meerdere schattingen van het aantal joodse oorlogsswezen direct na de bevrijding. Men kan echter veilig aannemen dat dit getal in de buurt van de tweeduizend ligt. Naar schatting zijn hiervan nog vijftienhonderd in leven. Van deze vijftienhonderd wonen er ongeveer driehonderd in Israël, elfhonderd in Nederland en honderd verspreid over de wereld.

4. Hoe te komen tot rechtsherstel.

De sleutel tot rechtsherstel is het instellen van een onafhankelijk onderzoek, onder toezicht van een onafhankelijke begeleidingscommissie, teneinde de waarheid te vinden.

Deze commissie krijgt bevoegdheden die haar in staat stellen besluiten betreffende het onderzoek te nemen, zonder inmenging van de partijen.

5. Definities

5.1 Partijen zijn enerzijds de de vertegenwoordigers van de wezen en anderzijds de juridische opvolgers van de instanties die verantwoordelijk waren voor het verzorgen en welzijn van de wezen, met name:

5.1.1 JMW en daarmee verbonden instellingen

5.1.2 Andere juridische opvolgers van voorgedij instanties

5.1.3 De samenwerkende wezenorganisaties i.e. SINJOI en VBV

Partijen kunnen relevante personen die betrokken zijn bij het rechtsherstel van de wezen benoemen tot adviseurs.

5.2 Wezenorganisatie

5.2.1 Stichting VBV, gevestigd in Nederland en lid van een relevant koepelorgaan

5.2.2 Stichting SINJOI, gevestigd in Israël en lid van een relevant koepelorgaan.

5.3 Begeleidingscommissie (BC)

Een commissie betaande uit onafhankelijke personen die de taak op zich genomen hebben om de waarheid te vinden over de persoonlijke behandeling en het vermogensbeheer van de toenmalige minderjarige oorlogsslachtoffers die onder voorgedij stonden, hieromtrent publiek uitsluitsel te geven en een bevredigende oplossing te bewerkstelligen

6. Stellingen

6.1 BC kandidaten kunnen door alle partijen voorgedragen worden.

6.2 BC kandidaten moeten aan de volgende minimum eisen voldoen:

6.2.1 Academisch geschoold met minstens een of meer doctoraten.

6.2.2 Vooraanstaande integere Nederlanders met ruime ervaring in leidinggevende functies

6.2.3 Zich kunnen vinden in meerdere disciplines.

6.2.4 Bereid zijn om het werk belangenloos te doen.

6.2.5. Elk BC lid zal voor alle partijen aanvaardbaar zijn.

6.2.6 De BC zal bestaan uit 3 leden met relevante disciplines die uit hun midden zelf een voorzitter zullen kiezen.

6.2.7 Gewenste diciplines zijn geschiedkundige, jurist en econoom. In geval van vervanging van een lid gelden dezelfde vereisten.

7. Taken en bevoegdheden van de BC.

- 7.1 Het vinden van een neutrale vergaderruimte, een uniek postadres en het aanstellen van een coördinator/secretaris.
- 7.2 Formuleren van een eigen reglement voor de behandeling van ingezonden verzoeken.
- 7.3 Aanstellen en besturen van een onafhankelijke wetenschappelijke onderzoeksgroep met historici en een financieel forensisch expert.
- 7.4 Publieke actie om de wezen aan te sporen tot het indienen van casussen.
- 7.5 Periodiek overleg met de partijen.
- 7.6 Publiceren van 3-maandelijkse vooruitgangs en financieel rapport.
- 7.7 Onafhankelijk financieel beheer van het onderzoek.
- 7.8 Publicatie van het onderzoek.
- 7.9 Aanbevelingen aan de partijen n.a.v de resultaten van het onderzoek.
- 7.10 De BC is autonoom in al haar relevante activiteiten en kan onderhandelen, advies inwinnen etc. van ieder door haar gekozen rechtspersoon, inclusief partijen.
- 7.11 De BC is verantwoordelijk voor de onafhankelijkheid van het onderzoek en de wetenschappelijke kwaliteit van de resultaten.
- 7.12 De BC zal onderzoek laten verrichten naar de afwikkeling van restituties van JOKOS, CADSU I, CADSU II, en Westerborkbeslagleggingen en eventuele resten laten overhevelen naar haar beheer ter voldoening van openstaande casussen.

8. Onderzoek

8.1 De centrale onderzoeksvraag.

Op welke wijze hebben de voogdij-instellingen, bij het beheer van de vermogens van de minderjarige Joodse oorlogswezen, de financiële belangen van deze oorlogswezen behartigd, in het licht van het vigerend overheidsbeleid en de algemene praktijk van de zorg voor wezen.

8.2 Nadere uitwerking van de onderzoeksvraag.

- 8.2.1 Hield de Nederlandse Overheid toezicht op de werkzaamheden van de voogdij-instellingen? Zo ja, op welke wijze? Was dit effectief?
- 8.2.2 Hoe werd het beleid van de Nederlandse Overheid door de besturen van de betreffende voogdij-instellingen vertaald in hun beleid?
- 8.2.3 In welke mate werden –in het licht van het Besluit Oorlogspeelginderen- de inkomsten en vermogens van de minderjarigen aangesproken ten bate van de minderjarige zelf, en in welke mate voor algemene doeleinden?
- 8.2.4 Dient vermogen en/of inkomsten van minderjarigen, indien aangewend voor algemene doeleinden, beschouwd te worden als een lening en zou restitutie redelijk zijn?
- 8.2.5 In 1981 werden de werkzaamheden en de vermogens van de Joodse voogdij-instellingen overgedragen aan Joods Maatschappelijk Werk. Zijn er aanwijzingen dat gelden van Joodse minderjarige wezen een deel vormen van de vermogens die in 1981 zijn overgedragen aan JMW?
- 8.2.6 Op welke wijze beheerde JMW de overgedragen vermogens en is het mogelijk dat de minderjarigen hierdoor benadeeld zouden kunnen zijn?
- 8.2.7 Zijn er aanwijzingen dat collectieve schenkingen en/of inkomsten, ten bate van wezen, zoals CEFINA, JOINT, van Leer Instituut, en legaten, aan andere doelen zijn besteed?
- 8.2.8 Zijn er aanwijzingen dat er dubieus of onrechtmatig gebruik is gemaakt van de vermogens van Joodse minderjarigen door :
  - ◆ de joodse voogdij-instellingen
  - ◆ individuele bestuurders of medewerkers van de Joodse voogdijinstellingen
  - ◆ anderen
- 8.2.9 Op welke wijze vond dossiervorming plaats?
- 8.2.10 Hoe is de besluitvorming gelopen rond de vernietiging/opschoning van (sociale en financiële) dossiers van Joodse minderjarige oorlogswezen?
- 8.2.11 Zijn er aanwijzingen om te veronderstellen dat de financiële gedeelten van de dossiers vernietigd/geschoond zijn om onrechtmatige handelingen te verbergen? ('cover-up'-theorie)
- 8.2.12 Weet de wijze waarop de Joodse voogdij-instellingen omgingen met de persoonsdossiers beduidend af van de algemeen gebruikelijke wijze en indien zo, waaruit bestond deze afwijking en wat was het doel?

8.3 Bronnen onderzoeksmateriaal

- A. Het bestuursarchief van de Gefusioneerde instellingen voor Joodse kindbescherming.
- B. Financiële stukken van de Fusie, Jaarrekeningen e.d.;
- C. Diverse gerelateerde archieven, w.o. leningsfondsen, CIH, Jokos, CADSU e.d.;
- D. Dossiers van de minderjarige Joodse oorlogswezen
(Le'Ezrath-dossiers Gemeente Archief Amsterdam, OPKdossiers Rijksarchief Haarlem);
- E. Dossiers uit het Nederlands Beheersinstituut bij het Nationaal Archief in Den Haag;
- F. Memories van Successie bij het Centraal archief Belastingdienst;
- G. Archieven van de Raad voor de Kinderbescherming, Rode Kruis, ;
- H. Resultaten van het Project 'Informatieverschaffing Joodse oorlogswezen' van JMW.
- I. Literatuuronderzoek.
- J. Gegevens die nog in het bezit zijn van oorlogswezen en/of wezenorganisaties.

Wezen en/of wezenorganisaties die vragen en/of documentatie willen indienen doen dat naar het unieke postadres van de begeleidingscommissie, die verder zorg zal dragen voor de relevante behandeling van het ingezonden materiaal. Directe verzoeken aan de begeleidingscommissie kunnen ingediend worden tot 31 December 2006.

Wezen die in het verleden onderzoeksverzoeken en/of bezwaren hebben ingediend bij een persoon, instantie of partij kunnen hun onderzoeksverzoek schriftelijk overhevelen naar de BC.

9. Bezwaar

Met de opdrachtverlening aan de BC hebben de partijen geen bemoeienis meer met de uitvoering van het onderzoek.

Wezen of wezenorganisaties die het niet eens zijn met de bevindingen en/of besluiten van de BC hebben het recht éénmalig gehoord te worden door de BC.

Daarna kunnen geargumenteerde bezwaren neergelegd worden bij een bezwarencommissie.

10 Bezwarencommissie

De bezwarencommissie (ZC) zal bestaan uit 7 leden, allen ervaren academici op het gebied van Joodse geschiedenis, Nederlandse na-oorlogse geschiedenis, juristen en financiële deskundigen.

De leden van de ZC zullen als volgt benoemd worden:

2 leden door SJMW

2 leden door VBV

2 leden door SINJOI

1 oudrechter gekozen door de partijen.

Leden van de partijen of van de BC, of hun naaste familie, kunnen niet tegelijkertijd dienst doen in de ZC.

Het budget voor de bezwaarscommissie wordt vastgesteld door het BC in overleg met het JMW en de wezenorganisaties.

Shimon de Winter, voorzitter

Shalom Pront, secretaris

Jehuda Vardi, penningmeester

